

emen, denk, er-

t vrijwel ieder-
ene zijn „moef-
leden met de on-
leden is onder-
„Roepers“ „fluis-
“, die voor een
a met de vraag,
aen, die tijdelijk
actie in de war
war gebracht?
en „achter Mij,
oefte heeft aan
dijn (hoor-eens-
Als er iemand
zeggen: IK, en
ten zijn stencils
opwekken, om
met HEM ge-
zijn te zeggen:
ter-nummer-één.
ag aan..... een
ten: niet overal
kwaliteiten (2
idbaar, of even
nse ware David
men zeggen: ze
keraadstafel te

hulpbehoevende

1. Eens zat daar
wist er alles af
et-non-methode.
sen te bewegen
n, maar tot het
experiment met
toen de jongste
erkverband met
vopen zijn niet
a elkaar zetten,
gezingen-van-
l had weer het
licht. Maar op
det, althans on-
carbonpapier
en geniet Dal-
leen maar: de
en de kerkeraad
annes de Doper:
n uzelf, of voor
us' sandalen te
oep, en richt
over de vraag,
van de verwar-
over de geesten
publieke afkon-
gène, die op 'n
arring indivi-
pen heeft laten
achtereen typi-
n, waarvan zij,
daar 'n zonde!
o neen, — de
n! Mij ziet u er
gekommen, krijgt
te zien van een
n-apparaat. De
Ze doet alleen
aan de beweging
men (want de
t!), toch merkt
robot-mens ligt
n dirigeert. Een
an ons allemaal
agd.

per synode nam
heel mooi ogen-
en dachten: dat
iet grijpt terug
et gehonoreerde,
gelegenheid tot
t het materiële
ven. De classis
ynodale besluit.
k weten, dat hij
zou aandrigen.
an zijn we weer
g niets gebeurd.
t juist is:

om een oordeel
over de schuld-
loeven te komen.
ta om twee din-

lie het verband
rastoken van de
l we, als de wa-
oeten bedenken:
is met z'n allen
iede onze schuld
i de zegeningen
j verstoken, dan

b) we hebben hier 'n punt-van-diacritische betekenis voor ons aller vrijmakings-technische gehoorzaamheid. God werpt ons allen in de waagschaal. Een kerkeraad zegt: we kunnen een synodaal besluit niet voor vast en bondig houden; we zullen straks onze papieren wel op tafel leggen. Maar de klagers blijven daardoor staan voor de smart van onafgedane zaken. Ik laat me niet uit over de vraag, of zulk een handeling tegenover het onderhavige besluit verantwoord is. Ik weet alleen dit:

10. aan de rechten van een kerkeraads-conciëtie wil niemand tornen. Het uiterste geduld past hier; ik denk in deze weken vaak terug aan wat ik '43 en '44 aan de commissie Ridderbos-Polman schreef: God heeft gelukkig met het kerkverband meer geduld dan U! Wij zullen niet naspreken wat Ridderbos-Polman destijds mij schreef (en ook aan Wezep); wie 't synodale besluit niet uitvoeren kan, moet dan maar heengaan, want het is tegenstrijdig in het verband te blijven en een synodaal besluit niet uit te voeren. Ik ben blij, dat de geest van Ridderbos-Polman niet heerst bij ons.

Maar, 20, daarnaast stel ik: zij, die door het synodale besluit antwoord kregen op hun vragen, zij hebben ó ó k r e c h t e n. Rechten. Ik zie hen als kerkleden, die in die synode-zitting (hoe lang is 't al weer geleden?) a n t w o o r d k r e g e n; een antwoord, dat hun de weg wilde openen, om h u n z a a k b e h a n d e l d t e k r i j g e n. En nu is 't al Februari. En er zijn intussen al weer ongelukken gebeurd. En nu zouden we moeten wachten op..... 1954? En dan weer moeten inglijden in 1955, als de Acta gedrukt en bestudeerd zullen zijn?

Maar dat ware geen geduld met het kerkrecht. Dat ware ongeestelijk misbruik van 't feit, dat men over elke letter discussiëren kan, als men hersons heeft. Ook de ongeletterde (die zijn er overal) heeft rechten, al zal hij de sic-et-non-methode moeten overlaten aan knappe koppen.

Ik zeg niet, dat er niet gauw verandering komen kan, al is er al weer — vergeefs — een en ander geprobeerd.

Ik zeg wel: hier m ó e t o p k o r t e t e r m i j n „i e t s g e b e u r e n“.

Mijn vraag is dus: laat alle kerken met naam en toenaam bidden voor die twee hulpbehoevende kerken. Ik weet uit ervaring ('44), dat een openbare algemene voorbede v é r h a r d i n g ó f v ó l h a r d i n g werkt, op de punten, die in geding zijn. De zaak gaat ons allen aan. Met samen bidden verlenen we, als het worstelen blijft, de eerste werkelijke hulp.

En mijn tweede vraag is: INDIEN (wat ik niet weet, want de classes zijn nog bezig), hetzij door de classes, hetzij door andere instanties, niet snel met goede vrucht wordt ingegrepen en toegetast (naar kerkverbandsregelen), laat er dan langs de verordende wegen 'n a l g e m e n e r o e p k o m e n o m e e n b u i t e n g e w o n e g e n e r a l e s y n o d e. 't Ergste ware: inslapen.

En deze veldslag om de hanteerbaarheid-met-behoud-van-aller-recht van artikel 31 kan uit Christus' kracht worden gewonnen voor God en voor de mensen. Een paar duizend gulden voor 't winnen van een oorlog-des-Heren en 't verjagen van de Boze, is dat te duur?

Ik weet, dat U duizend-en-één bezwaren kunt opwerpen.

Ik weet ook, dat ik gelijk heb, als ik zeg: het kan, en het mag. Als we niet erg gauw horen: de zaak is in orde, dan mogen alle kerken zeggen: laat ons samenkomen, opdat die kerkeraad zijn stukken op korte termijn op tafel legge, en wij samen als hulpbehoevende kerken — we zijn het allemaal! — laten weten, wat dat is: artikel 31 naar alle kanten opportuun onderhouden. K. S.

*• Nogmaals „algebra“ en „logica“

Van Dr E. Musselink, te Rotterdam-Z., ontvingen we volgend ingezonden stuk:

Rotterdam, 1 Febr. 1952.

Zeer geachte Prof. Schilder,

Om geen week te verspelen in het wegnemen van een voor U — en toch ook voor mij — zo pijnlijk misverstand, verzoeke ik U dringend dit schrijven in het eerstvolgend nr op te willen nemen.

U leest blijkens de betreffende driestir van 2 Febr. het opschrift boven mijn twee laatste artt. in De Roeper — De Schorsing van Prof. S., II, III Verdiend en verantwoord en toch..... De eerste drie overwegingen —, U leest dat 26, dat het „verdiend enz.“ zou terugslaan op de hoofdtitel. Het hoort echter bij het volgende, De eerste drie overwegingen.

Als men de opschriften continu-gesteld leest, ligt Uw opvatting voor de hand, in kolom-vorm onder elkaar gesteld, met verschillend lettertype is het misverstand niet zo voor de hand liggend. Hoewel ik moet toegeven, ook dan niet uitgesloten.

In elk geval spijt mij deze gang van zaken geducht, en als Uw lezing materieel de juiste was, als ik dus de schorsings- en afzettingsbesluiten bedoelde te typen als „verdiend, verantwoord en toch“, dan zou ik U gelijk geven, dat mijn schrijven pruttelen was en geen profetieren en dan zou ik mij verdere, soortgelijke uitingen in Uw stukje moeten aantrekken.

Nu deze aanduiding echter hoort bij het volgende — 'k zal in De Roeper dit ook even vermelden, hoewel de geregelde lezers weten, dat ik het schorsings- en afzettingsbesluit rechtens niet kan aanvaarden — be-

hoef ik, gelukkig, op Uw reacties en raadgevingen niet in te gaan.

Met cord. groet, Uw

E. MASSELINK.

P.S. Buiten het eigenlijke punt om, nog graag dit. a. U raadt (in de imperatief-vorm) mij aan, ophouden over een persoon te schrijven, schrijf over de vragen, de elsen, die gesteld zijn. De eis die aan U, evenals aan Prof. Greijdanus in Oct. '42 gesteld werd — schriftelijk en categorisch te verklaren U te conformeren aan de besluiten der verlengde synode — wees ik af in het tweede art. 12 Jan. Aldus:

„Vóórdat Prof. S. zijn schrijven richtte aan zijn kerkeraad, had de synode op 6 October 1942 reeds scherp positie gekozen tegen het niet-als-wettig-erkennen der synode door de hoogleraren Schilder en Greijdanus. Aldus: „zij eist van beide hoogleraren de categorische verklaring — en dit schriftelijk voor 15 November a.s. — dat zij zich de facto conformeren aan de besluiten der synode en aan de uitvoering daarvan op loyale wijze hun medewerking zullen verlenen“ (Acta, art. 785).

Dit is door eerstgenoemde — om bij hem te blijven — zeer hoog opgenomen. De synode eiste. Dus niet een vragen of informeren. Ook niet „acht het noodzakelijk“, zoals nog voorgesteld was. Categorisch, dus onvoorwaardelijk en zonder enig voorbehoud. De besluiten, alle dus, de reeds genomen besluiten en die nog genomen zouden worden. Hierin zag Prof. S. zoveel als een „blinde gehoorzaamheid“, die wij nooit mogen beloven. Daarmee zouden we zowel ons geweten ten zeerste bezwaren, als het kerkelijk leven in het grootste gevaar brengen.

Inderdaad achten wij deze „eis“, zo geformuleerd, ook onaanvaardbaar. Het flere „tenzij“ van art. 31 staat niet vergeefs als een monument der vrijheid in onze K.O. en als het sjibboleth tussen Rome en de Reformatie.

Het is te betreuren, dat de deputaten en de synode deze „eis“ niet zo gauw mogelijk anders geformuleerd hebben, omdat Prof. S. hiervan de conditio sine qua non maakte in de verdere procedure. Waarom is dit niet in 1942 gebeurd? De synode zal toch niet bedoeld hebben onvoorwaardelijk conformeren de facto? Wel met het recht om een gravamen in te dienen bij de volgende synode, maar met uitschakeling van het „tenzij“ uit art. 31?

Hoe ik over Uw schrijven denk aan Kampen's kerkeraad in Oct. '42, blijkt uit ditzelfde, tweede art. In de volgende artt. komen de verdere elsen en vragen.

b. Over een persoon. Uw persoon, tracht ik alleen te schrijven om zaken in het rechte licht te plaatsen. Het doen van een persoon, de omstandigheden waaronder hij handelde, de intentie waarmee enz. kunnen zakelijk zeer belangrijk zijn. En hoe een kerkelijke vergadering daarop reageert eveneens. Wie kan „zaken“ van „personen“ scheiden. Wie doet het? Wie durft het? In dit zakelijke stukje hebt U het toch ook over mijn persoon? E. M.

Tot zover artikel plus bijschrift van dr Masselink.

We hebben hem natuurlijk het woord gaarne gegeven, om misverstand af te snijden. Maar we begrijpen er nog niets van. Primo: de woorden „verdiend en verantwoord“, en toch? waren duidelijk gedrukt in de vorm van een ondertitel onder de hoofdtitel: „De schorsing van Prof. S.“. Hoe kon men het anders lezen dan zoals ik aangaf? Maar voorts: hoe moet ik lezen wat dr M. hier ter verklaring aangeeft? Zijn de „eerste drie overwegingen“ verdiend (door mij) en verantwoord (door de synode)? We zullen over de taalkundige figuur van (door een ander) „verdiend“ overwegingen maar niet gaan bakkelen. Maar mocht de bedoeling zijn, dat het z.g. feitenrelaas in „overweging 1—3“ „verdiend“ is, dan zal wel de door dr M. aangeprezen opvatting zijn: dat relaas is juist. Maar wat betekent dan nog de qualificatie: het relaas is „verdiend“? Dat lijkt nogal op een verdiend zondenregister. En ik herhaal dus: als het relaas sub 1—3 een zondenregister wezen wil, laat dr M. dan hartelijk blij zijn, dat K. S. geschorst is. Want hij meent tot op deze dag, dat — afgezien van overweging 3, die 'n lelijk jolkentje is geworden door verzwingst van essentiële feiten — het relaas 'n paar feiten constateert, die K. S. nog altijd beschouwt als goede, gehoorzame handelingen. Het komt ons dus voor, dat dr M. zo ge-

schreven heeft, dat althans ondergetekende niet weet, hoe hij aan moet met dat „verdiend en verantwoord“.

Wat ons natuurlijk niet verhindert, dr M.'s nadere exegese te aanvaarden als door hem bedoeld, en vast te leggen.

Overigens — indien dr M. ook maar een deel der z.g. schorsingsgronden accepteren zou als juist („verdiend“), dan kan hij toch nog ophouden met schrijven contra die schorsing. Ik wijs alle gronden af. Het totaal als een geheel, en ook elke grond apart. Argumenten gaf ik. Weliswaar is me destijds door iemand, die blijkbaar met enkele figuren uit de synode in contact stond, officieus verteld, dat de synode (hoe wist men dat??) wel de hand over het hart zou strijken, als ik althans op een deel der 5 vragen bevredigend antwoordde, maar: 10, daar wist natuurlijk de synode zelf geen steek van; 20, een handeltje zette ik niet op; 30, zo'n synodalistische cumulatie en calculatie houdt een slag om de arm; 40, als je op 'n publieke vraag na zoveel dagen bedenktijd wat heen en weer scharrelt met je ja of neen (categorisch!), dan geef je toch ook 'n kerkrechtelijke opinie — voor je leven? Kortom: indien dr M. ook maar een deel der „gronden“ aanvaardt, blijven mijn „reacties en raadgevingen“ toch nog gemeend.

Wat voorts de „eis“ betreft, er zit natuurlijk nog meer aan vast, dan dr M. zegt. Dat de heren onbeschaamd waren, blijve rusten. Maar dat ze niet eerst geïnformeerd hadden hoe het stond met coll. Gr. en mij in betrekking tot één hunner ons bekende besluiten — benoeming dr H. N. Ridderbos en medewerking in het College van Hoogleraren, maakte hun onbeschaamdheid tot een buzenruzie. En dat ze eisten, dat men zich zou onderwerpen aan niet eens ons bekende (!) besluiten, was papaler dan de paap..... Wie ter wereld kon weten, wat daar allemaal in 't duister was besloten?

Eindelijk: men behoeft zaken niet van personen te scheiden. Maar een behandelingswijze als die van dr M. scheidt ze juist. Want als ik beweer: praat liever over de gestelde elsen en opgelegde regelen, dan zeg ik daarmee: die elsen raken alle personen. Ook dr Masselink.

Al zijn ouderlingen, diakenen, gemeentelieden. Dat ik (één persoon) voor hen allen de kastanjes uit het vuur gehaald heb, behoeft dr M. niet te vermelden; noch op conto van mijn deugden, noch op dat van mijn zondenregister. Maar dat een antwoord op elsen en ordinanties voor allen (alle personen) de kastanjes uit het vuur haalt, c.q. ze laat verbranden, dat moet niet worden verdoezeld. Mijn bezwaar is, dat zulk een behandelingswijze het feit aan de algemene belangstelling onttrekt, dat dr Masselink en alle niet-vrijgemaakten elke dag aan die elsen en ordinanties zich onderwerpen — ik geloof: tegen Gods wil. Alsmade het andere feit, dat hun synode publiek verteld heeft: toen DE SYNODE die elsen en ordinanties stelde, toen hebben ALLE KERKEN, ook die van dr Masselink, die elsen en ordinanties gesteld.

Spreek dus niet over mij, maar spreek over u en over uw „kinderen“, dr Masselink. En maak u vrij van de op u gelegde blaam, dat U die elsen nog over het graf heen stelt aan enkele doden-in-de-Here. Want die elsen waren slecht. K. S.

*• Wijsbegeerte en dekaloo

De Vereniging voor Calvinistische Wijsbegeerte (Kring Noord-Brabant—Limburg) belegde onlangs te Eindhoven een vergadering, waarin Ir W. J. Pars sprak over het onderwerp: „De liefde, de vervulling der wet“. Uit deze toespraak waren enkele punten tevoren aldus geformuleerd:

„De liefde is de door God gewilde levenshouding van de mens; zij komt tot openbaring in het samenspel van de eigensoortige menselijke uitingen; zij omvat het loven van God en Zijn werk en het tot haar recht laten komen van de schepping“.

„In de huidige gecompliceerde maatschappij is de dekaloo een zeer gebrekkige wegwijzer voor het leven der liefde; een duidelijker inzicht in de hiervoor geldende normen is te verwachten van de W. der W. (theorie van de samenlevingsverbanden)“.

„Onze taak volgt in concreto uit de confrontatie van onze mogelijkheden met de elsen van de situatie; in het algemeen komt de liefde bij verschillende mensen op verschillende wijze tot uiting; een speciale wegwijzer is het geweten“.

We vinden het niet nodig, hierop in te gaan. Dat we deze beschouwing betreuren, begrijpt men ook zo wel. K. S.

POLITIEK EN SOCIAAL LEVEN

Het werkende Meisje (IV, slot)

VAN TWEE BOEKEN DIE OVER HAAR HANDELEN.

Wanneer men ons zou vragen naar lectuur, die kan oriënteren omtrent voor het meisje geschikte beroepen, dan zouden wij aan haar en haar opvoeders eerder lezing van het boek van Aimée van Tricht willen aanbevelen dan raadpleging van het boek van prof. dr J. Waterink „De mens in het bedrijf“. Deze uitspraak vraagt wel enige toelichting. In het eerstgenoemde boek weet men — en anders leren de eerste bladzijden het reeds — dat men, welk respect men ook moge hebben voor de deskundigheid van de schrijfter, toch op zijn hoede moet zijn en rekening moet houden met het feit, dat de geboden beschouwingen en beoordelingen een uitgesproken humanistische ondergrond hebben; in het geval van het tweede boek verwacht men toch iets anders en beters, en wordt dan in zijn verwachtingen teleurgesteld. Zo is het althans mij gegaan. Op één punt wint ongetwijfeld prof. Waterink het van Aimée van Tricht, dat is in de adoratie, waarmee hij de figuur van de vrouw om-

geeft in zijn boek: „de vrouw..... dan denken wij aan haar, die wij liefhebben; en een wereld van wonderen opent zich voor ons, alles even teer en rijk en diep: wonderen, die wij misschien willen houden buiten de sociale aanraking, maar zeker buiten de economische vermaterialisering. De vrouw is een bloem; een roos, met of zonder doornen; een gentiaan, diep van kleur en te plukken slechts bij het bestijgen van berghellingen; of een madeliefje, dat in de vlakke weiden simpel bloeit — maar altijd blijft de vrouw een bloem“ (blz. 89), ook al laat prof. Waterink er verder aanvullend op volgen: „De vrouw is meer dan een bloem, die bloeit op de weg van de man“ (blz. 90). Daartegenover maakt het boek van Aimée van Tricht in haar beschouwing van de eigen sexe een heel wat nuchterder indruk, hoewel stellig niet minder treffend, wanneer zij b.v. in haar hoofdstuk onder de titel „Het mooiste beroep“, de positie van de huismoeder bespreekt met erboven een aanhaling van Mgr dr F. Feron: „Moeder zijn is een roeping zonder einde“ en met de in de tekst aan de moeders meegegeven waarschuwing ten opzichte van haar dochters: „Waar er

zorgvuldig over, dat het grote levensideaal „moeder-zijn” niet verdrongen wordt door het ideaal „geld verdienen”. Zorg, dat uw meisje „vrouw” wordt in de heerlijkste betekenis van het woord: de dienende liefde in het gezin en mateloze toewijding voor haar kinderen” (De toekomst tegemoet, blz. 19). Van eenzelfde nuchterheid getuigt haar opmerking: „Men neme het echter niet te licht op: de door idealisme belichte levensweg is lang niet altijd „het lommerrijke zacht-glooiende pad, dat voert langs bloemenvelden en fleurige weiden”, zoals Montaigne het schildert. Neen, hij of zij, die dit pad kiest en daarop voort wil gaan met flinke tred, moet niet verwachten, daarvan slechts vreugde en voldoening te zullen beleven. Dit pad is stijl en rotsig, vol hindernissen en stootblokken en het loopt langs de diepe ravijnen. En dikwijls pakken sombere wolken zich samen, die pogen het ideaal te verduisteren, het licht te doven, dat hem of haar nog steeds tegemoet straalt van..... het andere leven” (a. v. blz. 14).

Ook al zien wij het verschil in opzet tussen een boek als „De mens in het bedrijf”, dat over man en vrouw beiden handelt, en een werk als „De toekomst tegemoet” niet voorbij, juist waar laatstgenoemd werk de arbeidsfuncties voor het meisje speciaal als onderwerp voor het boek koos en de stof dus veel uitgebreider behandelde, daar noteren wij gaarne, dat de schrijfster geen beschouwingen heeft gewijd, gelijk prof. Waterink wel deed, aan fabrieksfuncties van het meisje, zoals aan de lopende band en het bedienstertje van de soldaat, ook al is de professor zelf over deze laatste beroepen evenmin enthousiast en al wil hij dit werk alleen voor bepaalde meisjesjens reserveren. Prof. Waterink verklaart niettemin onomwonden, er niet aan te denken te zeggen, dat de fabrieken voor vrouwen gesloten moeten worden, omdat het arbeidsproces zelf vraagt om vrouwen in het bedrijf en het bedrijfsleven voor vele vrouwen een uitkomst is. (De mens in het bedrijf, blz. 112 en 116). Zulver economische motieven dus. Daarmee vergeleken waarden wij het, dat Aimée van Tricht bij haar beschouwing van de vrouw in het bedrijf, de ideale motieven in de opzet en de indeling van haar boek zeer duidelijk heeft laten praevaleren, meer dan in het boek van prof. Waterink in feite het geval is. Ook voor hem hebben deze ongetwijfeld wel grote waarde, als hij verklaart, dat de norm niet primair ligt in het economisch aanvaardbare, maar in het sociaal en ethisch aanvaardbare (a. v. blz. 116), doch het betreffende hoofdstuk eindigt toch weer met de opmerking, dat wij ten opzichte van de plaats der vrouw in het bedrijf staan voor een nationaal probleem. „Het is niet slechts een poëtische kwestie, of een roos tussen de raderen van een fabriek bloeien wil, de vraagstukken liggen veel dieper. In de grond is het deze vraag: hoe wij het best, door opname van de vrouw in het bedrijf, het leven van onze natie kunnen dienen; hoe wij, door de oplossing van dit economische (gespatieerd van ons, G.) vraagstuk het vaderland sterk kunnen maken. Het vaderland..... dat wij liefhebben als het licht onzer ogen”. Het is schoon gezegd, maar dan ligt toch maar op de bodem aller vragen het economische motief en niet het sociale en ethische, gelijk er in een zin als deze dus een duidelijke propaganda aan de dag treedt voor het toetreden van de vrouwen tot de bedrijven. Ook wij hebben niet durven zeggen, sluit alle fabrieks-poorten voor het meisje, doch achten de aanvaardbare mogelijkheden zeer minimaal en uiterst gering te zijn. Wij staan principieel een geheel andere ontwikkeling van de vrouwenarbeid voor en achten met name het feit, dat het gaat in de door prof. Waterink ter wille van het vaderland en zijn economische noden gewenste richting op grond van in vorige artikelen reeds genoemde motieven geen goede ontwikkeling te zijn. Daarom juichten wij het toe, dat een schrijfster als Aimée van Tricht blijkens de indeling van haar boek een duidelijke preferentie heeft getoond voor de z.g. ideale beroepen. Wij kunnen niet al onze bezwaren tegen het boek van prof. Waterink hier uitvoerig gaan bespreken. Ons hoofdbezwaar is wel, dat de psychologische beschouwing en waardering en dan met een sterk pragmatische inslag, zo overwegend aan het woord is. Een enkel voorbeeld kan dit verduidelijken. Op blz. 111 van „De mens in het bedrijf” lezen wij: „Voor het winkelbedrijf is in het algemeen de vrouw zeer geschikt. De oorzaak van dit feit ligt hierin, dat het meisje graag afwisseling heeft in haar leven, mits zij daarbij zelf tot haar recht komt. In een winkel kan zij, als zij het moederlijke type is, helpen, raden, en als zij het meer ijdele type is, haar ijdelheid vele malen per dag ontplooiën, mits zij tegelijkertijd iets presteert voor het publiek. Beide typen presteren, als zij zich uitleven, tegelijkertijd datgene, wat zij presteren moeten voor het bedrijf” (gespatieerd van ons, G.). Begrijp ik het goed, dan wordt hier naast de deugd van „moede” de lof der zothed bezongen, benevens de economische waarde van de ijdelheid al of niet met sex-appeal. Het heeft weinig zin te gaan aangeven, waarin het in onderdelen wel en waarin men het niet met elkander eens is, wanneer men totaal verschillende waardeneters hanteert. Voor prof. Waterink geldt als waardeneter, dat „geen geweld gedaan mag worden aan de persoon-

lijkheid van het meisje, bij de beoordeling van voor haar geschikte beroepen” (a. v. blz. 112). Voor ons geldt evenwel een hoofd-regel, die alle andere, ook de door prof. Waterink genoemde, normeert, n.l. de Wil van de Here God voor het leven in de arbeid, niet maar nominaal, maar zeer concreet. Volgens die norm dan, komt de ijdelheid niet voor exploitatie in aanmerking, omdat goed van ijdelheid verkregen, verminderd zal worden (Spreuken 13:11) en die ijdele mensen volgt, verstandeloos is (Spreuken 12:11). Daarom zijn wij dan ook van oordeel, dat het niet normaal en niet in orde en paedagogisch een ernstige misstap is, wanneer men een winkelfrouw in dienst heeft, met deze visie op haar en haar werk, dat men haar de gelegenheid geeft „vele malen per dag haar ijdelheid te ontplooiën, mits zij maar tegelijkertijd iets presteert voor het publiek”, in de waan, dat zo’n zelfingenomen, ijdel wezentje op die manier presteert voor het bedrijf, wat ze moet presteren. Het is er verre vandaan, dat een meisje, dat zo de coquette speelt of op welke andere wijze haar frivole ijdelheid étaleert en daarin zich „uitleeft” (welk een taal in de mond van een Calvinist! G.) presteert, wat zij voor het bedrijf moet presteren. Omdat alles onder de norm van het Woord Gods moet staan, zijn wij ook van oordeel, dat de ijdele persoonlijkheid van zo’n meisje in het belang, zowel van haarzelf als van het bedrijf en het publiek, maar bovenal, omdat ze in haar arbeidsroeping iets voor God moet presteren, door haar op het nameloos gemis van haar maskerade-leven te wijzen, wel degelijk geweld moet worden aangedaan. Voor ons zijn persoonlijkheden evenmin sacro sanct als personages. Tenslotte — moet het nog gezegd worden? — willen wij van dat zich uitleven evenmin iets weten, daar wij pleiten voor beleving van verantwoordelijkheid, die als alles genormeerd is door het Woord Gods. Want de zin van de arbeid, het zij herhaald, ligt niet in sociale en ethische factoren als levensonderhoud, zelfuitdrukking, het wederkerige sociale bestaan, of de gemeenschaps-coöperatie in dienst van „het” leven, maar vóór alles en in alles, ook bij de sociale en ethische factoren, in de dienst van God.

Hiermee zijn wij aan het eind gekomen van hetgeen wij ons voorgenomen hadden ter overweging te geven ten aanzien van de positie van het werkende meisje, haar beroepskeuze, haar waardering van het werk, haar roeping tot arbeiden, haar uitkomen daarin als hulp, die bij de man past bij de gemeenschappelijke vervulling van de taak, die God de mens in deze wereld te verrichten geeft in het leven van de arbeid, tot de vervulling van welk christelijk dankbaarheidsbetoon Christus het leven heeft vrijgemaakt. Daarmee is tevens de belofte aan het Bestuur van onze Bond van Geref. Meisjesverenigingen in Nederland ingelost. Op eventuele vragen zullen wij, als toegezegd, gaarne in „De Poortwake” ingaan. Voor De Reformatie ligt weer ander werk te wachten. Wij kunnen elkander geen boek met voorschriften aanbieden, waarin een ieder precies vindt aangegeven, welke de bij hem of haar passende functie is. Dit houdt evenwel, gelijk betoogd, geenszins in, dat wij ongenormeerd onze keuze van ons beroep zouden kunnen bepalen naar economisch belang of naar onze eigen persoonlijkheid, wat ons het beste ligt. Alles staat hierbij onder de norm van het Woord Gods. Wij mogen maar niet meedrijven met de stroom van het leven, doch moeten de moed hebben om tegen de stroom in te gaan, wanneer we in de moderne ontwikkeling van de beroepsarbeid voor de vrouw de meisjes zich al meer zien verwijderden van haar natuurlijk arbeidsterrein, waarvoor God, de Schepper en Onderhouder van het leven, nog steeds doorgaat haar toe te rusten. Een Amerikaanse beroepslijst bevat reeds meer dan achtduizend beroepen, waarin vrouwen en meisjes werkzaam zijn. Het gaat ten onzent dezelfde kant uit, ook dat is een onderdeel van het saecularisatieproces onzer dagen. Heeft het bij zulk een massale, naar de mens gesproken niet te keren ontwikkeling nog wel zin daartegen in te gaan? Ongetwijfeld! Dat heeft zin tot de jongste dag. Daarom zeggen we ook tot onze meisjes en haar opvoeders: wanneer men U ook in betrekking tot uw beroepskeuze voorhoudt, dat ge toch met uw tijd moet meegaan, antwoordt dan rustig: Dank U, ik wens niet de harlekijn te zijn, die steeds prompt de gewenste bewegingen maakt, wanneer de tijdgeest aan de touwtjes trekt; of ik met mijn tijd zal meegaan hangt af van de principiële vraag, of de richting, waarin hij zich beweegt een goede is. Daarom zullen onze Gereformeerde meisjes in haar beroepskeuze eigen wegen moeten gaan. Wij allen zullen als christenen moeten leren de waarde van de arbeid niet economisch of sociaal te bepalen in de eerste plaats, maar deze waarde vóór en in alles te zien hierin, dat wij daarin een dankbaarheidsdienst aan God brengen mogen, zodat Hij met Zijn Woord en Wet de waarde van onze arbeid uitmaakt. Met zulk een geheel andere en enige waardeneter voor de arbeid zullen wij ook de verschillende beroepen noodzakelijk geheel anders moeten waarderen dan de humanist dit doet; ten aanzien van het meisje zal dan dit de vraag zijn, of zij zich in haar arbeid beweegt in die richting, staat op die plaats, waarvoor God haar roept en roepende toerust.

Er is een Arabisch spreekwoord, dat van de vrouw zegt: „Een ster aan het firmament kunt gij niet zijn, wees dus een lamp in huis”. De gedachte, die in dit

spreekwoord besloten ligt, ontsluit bij alle schijn van beperkende armoede, juist een wereld van rijkdom. Doch deze lamp in huis, dit schijnende licht in deze wereld, zullen onze vrouwen en meisjes alleen kunnen zijn, en dan in stralende volheid, ook in haar leven van de beroepsarbeid, wanneer ze het Woord van God tot een licht op haar levenspad hebben en dit licht volhardend volgen. Want van alles dat gehoord is, is het einde van de zaak: Vrees God en houd Zijn geboden, want dit betaamt alle mensen (Pred. 12:13). Dit betaamt ook het meisje, dat haar toekomst tegemoetgaat, het betaamt ook de mens in het bedrijf, niemand uitgezonderd.

P. GROEN.

LITERATUUR EN KUNST

DE „TRIOMFREES”

De „Triomfrees” ging haar derde jaargang in. Wij ontvingen de roman: „IK GELOOF JE”, geschreven door Rob Sterkenburgh.

In verband met deze nieuwe roman en zijn verschijning in deze boekenreeks, willen we graag iets zeggen over de boekenreeksen in het algemeen.

Want dit is niet van belang onthoofd. We betwijfelen of ons volk er wel enig idee van heeft hoe het daar mee staat. Welnu, we kunnen rustig spreken van een romanindustrie. Er bestaat zeker geen ander land in de wereld, waar, naar verhouding, zoveel boeken worden geschreven en dus ook gelezen als in ons land. Om maar bij de christelijke uitgeverij te blijven. Er zijn, voor zover ons bekend, niet minder dan vijf uitgeverij, die een serie aan de markt brengen van minstens vier boeken elk. Dat zijn dus twintig romans per jaar. We weten niet in hoeverre nu ook deze Triomfrees gerekend wil zijn bij de christelijke series. Er zitten wel christelijke auteurs tussen, zoals Aart Romijn, Rie van Rossum e.a. Wat ons tot verbazing brengt is, dat deze serie uitkomt met minstens tien romans per jaar. De abonné's moeten hier minstens vier romans uitzoeken, willen zij de boeken goedkoper krijgen. Maar in elk geval komen er tien boeken per jaar in deze serie aan de markt. Dat zijn er dan dus dertig per jaar in totaal. Nu zwijgen we maar van de boeken, die buiten deze series los aan de markt komen, ook van personen van christelijke uitgeverij. Dat wil dus heel wat zeggen. Het zegt ons in ieder geval, dat ons volk een lezend volk is. Een poosje geleden is er een onderzoek ingesteld naar de boekenomzet in de verschillende landen. En daarbij bleek dat Nederland inderdaad aan de kop staat en b.v. naar verhouding ons volk tien maal meer boeken koopt dan de Amerikaan. En deze cijfers zijn nog niet eens absoluut te nemen, want we kunnen er zeker van zijn, dat de leesbibliotheken in ons land zich in een frequentie mogen verheugen als deze nergens ter wereld genieten.

Op zichzelf mogen we ons in dit feit verheugen. Evenals we er ons in verheugen mogen, dat via deze boekenreeks, het nederlandse boek nog zo spotgoedkoop aan de markt kan komen.

Deze series hebben een plaats in ons volk gekregen. En zij hebben zeker recht van bestaan. We weten wel, dat er nogal eens de neus voor opgehaald wordt en de echte boekenliefhebber zeggen zal: ik wens zelf mijn boeken te kiezen en laat dit niet aan een uitgever over. Een standpunt, dat we begrijpen kunnen. Maar we hebben hier rekening te houden met het feit, dat de grote meerderheid van ons volk, wanneer zij geen gebruik van deze series kon maken, niet tot een goede keuze zou kunnen komen en ook niet over een beurs zou beschikken om het veel duurdere boek regelmatig te kopen.

De praktijk wijst dan ook uit, dat deze boeken er in gaan.

Maar nu de keerzijde van de zaak.

Het is gebleken, dat de oplagen van deze series na de oorlog een omvang gekregen hebben, die ver uitreiken boven wat deze vóór de oorlog geweest zijn. We staan hier voor precies hetzelfde verschijnsel als b.v. met de geïllustreerde weekblad- en dagbladpers. En met de pers niet alleen. Met de christelijke radiovereniging staat het precies zo.

En daar ligt nu het gevaar. Om dit terrein te behouden en nog uit te breiden zijn we het veel meer in de breedte dan in de diepte gaan zoeken. De grote oplagen moeten het „doen” en daarom moest de inhoud der boeken zich gaan aanpassen bij wat wel eens genoemd wordt: „de grootste gemene deler”. En zo kunnen we naast een werkelijk ontzagwekkende groei in de oplagen, tegelijk constateren een vervlakking van de inhoud.

En dit zal ons tot voorzichtigheid moeten manen. Wie zo hier en daar in de boekenkastjes van onze mensen eens rondsnuffelt, komt ze telkens tegen, de bandjes uit een der christelijke series, en nog maar steeds afgaande op dat „christelijk” worden deze romans zonder reserve in de gezinnen geïmporteerd. Wij geloven, dat het tijd wordt, dat we kritisch gaan staan tegenover het boek, dat ons huis indwarrelt.

Want — en we geloven, dat ook dit onder ons nog veel te weinig gezien wordt — het boek is een geweldige macht in ons leven. Vooral als we nog jong

zijn. In levens- en visie op ethiek en visie op ons. Hij brengt geest, men ken. Het doen krij waarvoor leven, e- komen op

Het in de ge bevruchte doet het

Het za de pers v te maken redacteur lijkheid v een seriee aan hebbe „kunst”-r slotte, oo uitingen z wanneer lijk een alle ding de maats

Wannee we al dir dat we h hebben.

Wannee slagen is, hij zegt, klaren he een boeri met hem ofschoon zichzelf f rehabilite onschuld dat gebeu

Er zitte liteit van De auteu draagt di werk, we veel aan

Van ee boek echt wel een c ontbreekt gen — m de dokter, ter de co te spreke Kerk heel van een e sen geen handhavin Voor d hebben w zijn in dez en smaak stofomslag lteft. Het bommel.

Van de

We ontv gend schrij

De Kerk naar aanlei scheidene t meeste van den gestel voor alle k

Het advi dit college dging der van het v voegdheden de kerkera lijke taak tot de sam

Wel is d college hem dat hij de j ten van de is, het nood ten eigen t ren, zij het voor Oost-4

De veran raad, en he viezen over voorgelegd. Een van vies van dit accoord van